

การพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์
จังหวัดอุดรรัมย์ และแขวงจำปาศักดิ์

Network Development in Resource learning Center of Hand-Woven
Fabric of Surin Province, Udonmeechai Province,
and Champasak Province.

สารทิ วรรณตรง สัจวาลัย ตุภพิมาย
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
e-mail: yad 2556@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ และแขวงจำปาศักดิ์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสำรวจและรวบรวมเครือข่ายผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ และแขวงจำปาศักดิ์ 2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ และแขวงจำปาศักดิ์ เป็นการการวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาโดยเลือกแบบเจาะจง ศึกษาทั้งกลุ่มช่างทอผ้า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ภัณฑารักษ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย จังหวัดอุดรรัมย์ ราชอาณาจักรกัมพูชา และแขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 71คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุม และการสนทนากลุ่ม ส่วนวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาทั้งกลุ่มช่างทอผ้า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ภัณฑารักษ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 253 คนและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. การสำรวจรวบรวมเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ และแขวงจำปาศักดิ์พบว่า เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ และแขวงจำปาศักดิ์ เป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในระดับท้องถิ่น เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงกันกล่าวคือ 1) เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ คือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นศูนย์กลางการประสานงาน และมีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือย่อย ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดสุรินทร์ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มทอผ้าบ้านท่าสว่าง และกลุ่มทอผ้าบ้านสวย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์) 2) เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดอุดรรัมย์คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเมียร์เจย จังหวัดบันเทียรเมียร์เจย เป็นศูนย์กลางการประสานงาน มีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือย่อย ประกอบด้วยกลุ่มทอผ้าบ้านโคกหม่อนอำเภอบันเตียรเมียร์เจย และศูนย์ Soeries du Mekong อำเภอบันเทียรขมัล จังหวัดบันเทียรเมียร์เจยและ3)เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอ

มือแขวงจำปาศักดิ์ คือ พิพิธภัณฑ์แขวงจำปาศักดิ์ เป็นศูนย์กลางการประสานงาน และมีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือย่อย คือ กลุ่มทอผ้าบ้านสะพายอำเภอเมืองชนะเลิศบุรีรัมย์แขวงจำปาศักดิ์

2. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ พบว่า เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือระดับท้องถิ่นได้พัฒนาขยายเป็นระดับภูมิภาค ซึ่งเป็นความร่วมมือของแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในภูมิภาคอาเซียนเดียวกัน ลักษณะการดำเนินงานมีศูนย์กลางการประสานงาน คือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือภาคี คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเมย์รเจย และพิพิธภัณฑ์แขวงจำปาศักดิ์ โดยมีความร่วมมือในกำหนดแนวทางการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือร่วมกันประกอบด้วย การจัดหาผ้าทอมือ การวิเคราะห์สาระผ้าทอมือ การลงทะเบียน การจัดเก็บ การจัดแสดง และการบริการ เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านผ้าทอมือ และเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับช่างทอผ้า นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษาตามอัธยาศัยรวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน

3. การประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ พบว่า ควรจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าทอมือ โดยจัดอบรมและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับด้านการออกแบบลวดลายผ้า การเตรียมเส้นไหม และเทคนิคการทอ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยควรจัดเป็นนิทรรศการถาวร จัดนิทรรศการมีชีวิต มีการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้บริการอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดการทอผ้าทอมือ และควรจัดโครงการอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันให้กลายเป็นประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ:

เครือข่าย, ความร่วมมือ, แหล่งเรียนรู้, ผ้าทอมือ

Abstract

The research on network development in resource learning center of hand-woven fabric of Surin province, Udonmeechai province, and Champasak province. The objectives of this research are : 1) To survey and collect the resource learning centers of hand-woven fabric of Surin province, UdonMechai province and Champasak province. 2) To develop the learning network of hand-woven fabric of Suring province, Udon Mechai province, and Champasak province. This is a qualitative and quantitative

research. The population of this study were chosen by purposive sampling. The qualitative research took an involvement with weavers, librarians, store keepers, and the people who are in charge of hand-woven fabric in Surin province Thailand, Udorn Mechai province kingdom of Cambodia and Champasak province Laos PDR.. There were 71 people using in this research. The techniques in collecting the data were observation, interview, meeting, group discussion. The quantitative research aimed to study about group of weavers, librarians, information officers, store keepers and the people who are in charge. There were 253 populations in this research. The findings were as followed :

1. The survey of collecting network development in resource learning center of hand-woven fabric in Surin province, Udorn Mechai province, and Champasak province. These are learning network in local community. This is the way to build up learning network of hand-woven fabric in the community nearby. These are the learning network communities.

1.1 The network development in resource learning center of hand-woven fabric in Surin province are the academic resources center of Surindra Rajabhat University. This is the main learning center, Surin National museum, Queen Sirikit Silk Center of Surin province, Ban Thasawang Silk village, Ban Sawai Silk village.

1.2 The network development in resource learning center of hand-woven fabric in UdornMechai province. There are library of Meanchey University and the community nearby. This is the center of learning net network. The learning network are Ban Khokmon of Banteay Ampuel, UdornMechai province, Soeries du Mekhong center of Banteay Chamar district in Udorn Mechai province.

1.3 The network development in resource learning center of hand-woven fabric of Champasak province are Champask museum, hand-woven learning center in Ban Sahai, Amphur Muang Chanasomboon, Champasak province.

2. The development in network development in resource learning center of hand-woven fabric in Surin province, Udorn Mechai province and Champasak province are learning networks in the community and they are developed to be the regional learning resources. This is the collaboration of ASEAN communities. The operation was run by the centers. The center are library of Surindra Rajabhat University, the library of Meanchey University, the museum of Champasak province. These centers are claimed

to be the network development in resource learning center of hand-woven fabric. These are the activities they operated : collecting hand-woven fabric, analyzing the hand-woven fabric, registration, storage, exhibit, and service. This is the collection of information center and local wisdom of hand-woven fabric and it is also the learning center for weavers, students and teenagers who are interested in hand-woven fabric. This is the center of tourism resources and boost up the community economy.

3. The evaluation of the satisfaction of hand-woven fabric Surin province, Udon Mechai province and Champasak province was in a high level.

4. The suggestions in the development of learning network of hand-woven fabric in Surin province, Udon Mechai province and Champasak province were mentioned as followed There should be the knowledge transference in process of hand-woven fabric. There Should be a training in hand-woven fabric design, silk preparation, and weaving techniques. There should be a curriculum for teaching in the universities. There should be a hand-woven fabric exhibition. There should be a public relation about hand-woven to boost up learning of the people in the community, students, and teenagers. There should be an activity for promoting the hand-woven fabric in order to conserve and preserve the fabric. There should be a continuation of project and this can turn to be the AEC network.

Keyword:

Network, Coordination, Hand Weaving, Knowledge Resource

บทนำ

ด้วยนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ มีการพัฒนาด้านการประกอบอาชีพภายในชุมชน พร้อมทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้และเกิดเป็นธุรกิจขนาดเล็กจากนโยบายดังกล่าวชุมชนได้มีธุรกิจขนาดเล็กอยู่กระจายจัดกระจายทั่วไปในชุมชน ทั้งแบบรวมกลุ่มและไม่รวมกลุ่ม เพื่อประกอบอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ ภายในชุมชนที่ไม่ใช่รูปแบบของธุรกิจที่มุ่งแสวงหาผลกำไรจากการประกอบกิจการโดยตรงหรือรูปแบบของสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ แต่เป็นการดำเนินกิจการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนที่ชุมชนร่วมกันดำเนินการโดยใช้วัตถุดิบ ทุน ปัจจัยการผลิตและความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่ได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการทรัพยากรและต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งของชุมชน มีการสร้างสรรค์ธุรกิจและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นระบบ มีรูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการที่เกิดจากชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบและการเป็นเครือข่ายในด้านทรัพยากรการผลิต วัตถุดิบ การตลาด การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนา

และการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่องเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ชุมชนในการพึ่งพาตนเองได้(สารภีวรรณตรง, สังวาลย์ ตุกพิมาย และสุภาสินี วิเชียร. 2556 : 1)

ทั้งนี้ผ้าทอมือในจังหวัดอุดรรัมย์ชัย ราชอาณาจักรกัมพูชาที่มีลักษณะการออกแบบลวดลายคล้ายคลึงกับผ้าทอมือของไทย-เขมรในจังหวัดสุรินทร์ และแขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีลักษณะการออกแบบลวดลายคล้ายคลึงกับผ้าทอมือของไทย-ลาวในจังหวัดสุรินทร์ แต่อาจมีลักษณะโดดเด่นมีความแตกต่างจากผ้าทอมือในจังหวัดสุรินทร์บ้าง จากความสำคัญของความร่วมมือและแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ผู้วิจัยพบว่าแหล่งเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์ทั่วไปและพิพิธภัณฑ์ผ้าของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศได้มีการรวบรวมจัดเก็บผ้าทอมือ แต่ยังคงขาดการดำเนินการจัดทำเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนางานหรือพัฒนาลวดลายผ้าร่วมกันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างช่างฝีมือทอผ้า นักวิชาการ เพื่อพัฒนาผลงาน ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมความร่วมมือด้านเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน โดยกระบวนการเชื่อมโยงและเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ชัย และแขวงจำปาศักดิ์ เป็นเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ประชาชน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปในด้านการเรียนรู้ผ้าทอมือ เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประชาคมอาเซียนอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งแหล่งเรียนรู้และความร่วมมือด้านผ้าทอมือที่เป็นเสมือนภาพสะท้อนภูมิปัญญาผ้าทอมือแบบดั้งเดิมได้ทั้งอนุภูมิภาค เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนา เพื่อความอยู่รอดรักษาสืบสานวัฒนธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจรวบรวมเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ชัย และแขวงจำปาศักดิ์
2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรรัมย์ชัย และแขวงจำปาศักดิ์

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

การศึกษาในครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยเชิงคุณภาพศึกษากับช่างทอผ้า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ภัณฑารักษ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 71 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุม และการสนทนากลุ่ม ส่วนวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาในกลุ่มช่างทอผ้า บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ภัณฑารักษ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 253 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอมือและเครือข่ายผ้าทอมือ จากห้องสมุด และฐานข้อมูลออนไลน์
2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมถึงความพร้อมของกลุ่มผ้าทอมือในระดับตำบล อำเภอ ระดับจังหวัด เลือกกลุ่มผ้าทอมือที่มีความพร้อม และสัมภาษณ์เพื่อหารูปแบบการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือที่เหมาะสม เมื่อวันที่ 10-11 มีนาคม 2559 ลงพื้นที่ในแขวงจำปาศักดิ์เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ และกลุ่มทอผ้า ณ บ้านสะพาย ห้องสมุดประชาชนแขวงจำปาศักดิ์ และพิพิธภัณฑ์แขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วันที่ 12-13 มีนาคม 2559 และลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 13-18 เมษายน 2559 วันที่ 20 เมษายน 2559 และวันที่ 5-9 พฤษภาคม 2559 เก็บรวบรวมข้อมูล ณ ราชอาณาจักรกัมพูชา

3. ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประสานงานเพื่อรวบรวมเครือข่ายผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม- 3 เมษายน 2559 ซึ่งเป็นช่วงของการจัดงาน “มหกรรมไหมสุรินทร์สุดยอดไหมโลก” ณ สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และจัดสัมมนากลุ่มเพื่อหารูปแบบและกลุ่มทอผ้าที่มีแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ คือ แหล่งเรียนรู้บ้านสวาย และแหล่งเรียนรู้บ้านท่าสว่าง ซึ่งมีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มโดยผู้แทนจากกลุ่มทอผ้า วันที่ 8 พฤษภาคม 2559 ณ ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พร้อมทั้งได้สรุปรูปแบบแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือและได้ศูนย์กลางการจัดแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม- 3 เมษายน 2559 ณ จังหวัดสุรินทร์

4. สรุปรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ และการบริหารเครือข่ายความร่วมมือผ้าทอมือของแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา และแขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีหน่วยงานกลางเป็นศูนย์กลางเพื่อจัดการแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทยห้องสมุด มหาวิทยาลัยเมียร์เจย์ รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รับผิดชอบพื้นที่แขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย 3 หน่วยงานหลักได้ทำข้อตกลงและเข้าร่วมการสัมมนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือร่วมกันระหว่างวันที่ 15-20 พฤษภาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พร้อมทั้งยังสัมมนาด้านการบริหารจัดการ การบริการ งานเทคนิคด้านห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเสริมภูมิรู้ด้านลายผ้า เทคนิคการทอผ้า การย้อมสีธรรมชาติ

5. ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มเพื่อนำเสนอข้อมูลและยืนยันรูปแบบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ ในวันที่ 6 กรกฎาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ มีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย นักวิชาการ บรรณารักษ์ คณาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ฯ ผู้บริหารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้บริหารห้องสมุด ผู้แทนช่างทอผ้า

6. ผู้วิจัยได้นำความรู้แนวทางไปจัดแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ณ แขวงจำปาศักดิ์ เมื่อวันที่ 15 - 18 กรกฎาคม 2559 จัดแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ณ ห้องสมุด มหาวิทยาลัยเมียร์เจย์ วันที่ 29 กรกฎาคม 2559 และจัดแหล่งเรียนรู้ ณ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ วันที่ 4-8 สิงหาคม 2559 พร้อมทั้งประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือด้วยแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

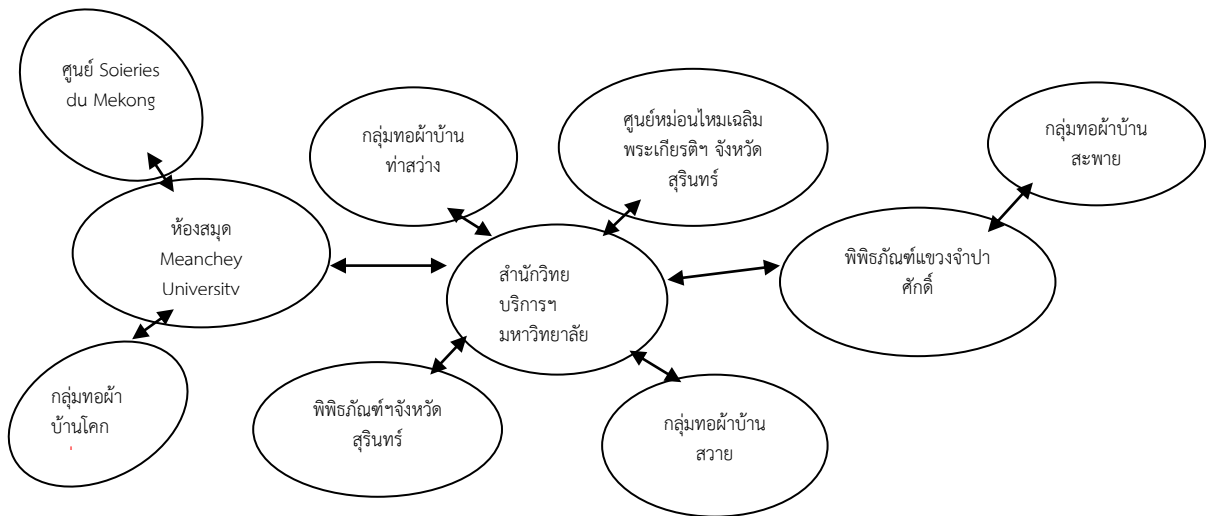
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจรวบรวมเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ พบว่า เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ประกอบด้วย เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือระดับท้องถิ่น และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ระดับภูมิภาค ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ระดับภูมิภาค คือ เป็นการขยายความร่วมมือจากระดับท้องถิ่น ลักษณะการดำเนินงานในระดับภูมิภาคคือ การมีศูนย์กลางประสานงานตั้งอยู่ในประเทศไทย สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เครือข่ายภาคี คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเมียร์เจย์และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

1.2 เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ระดับท้องถิ่น คือ แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดสุรินทร์ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มทอผ้าบ้านท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์กลุ่มทอผ้าบ้านสวาย จังหวัดสุรินทร์เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเมียร์เจย กลุ่มทอผ้าบ้านโคกหม่อน และศูนย์ Soeries du Mekongและเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือแขวงจำปาศักดิ์ ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์แขวงจำปาศักดิ์ และกลุ่มทอผ้าบ้านสะพาย

การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์เป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการขยายความร่วมมือจากระดับท้องถิ่น สู่ระดับภูมิภาค เป็นการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยความร่วมมือของสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ระดับภูมิภาค และหน่วยงานในท้องถิ่นช่วยกันรับผิดชอบส่งเสริม รักษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เยาวชนรุ่นต่อไป โดยภาพรวมของเครือข่ายระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่นดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์พบว่า สมาชิกเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือมีการประชุม สัมมนา และจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การจัดหาผ้าทอมือ ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบสภาพของผ้าทอมือ ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจำแนกประเภทผ้าสำหรับขั้นตอนที่ 3 นี้ได้แยกออกเป็น 4 ส่วน คือส่วนที่ 1 ประเภทของวัตถุในห้องสมุด สัญลักษณ์ที่ใช้ คือ T ย่อมาจาก Textile ส่วนที่ 2 ประเภทที่ผลิตผ้าทอมือ ตัวอย่างเช่น KH ย่อมาจาก The Kingdom of Cambodia TH ย่อมาจาก Thailand LA ย่อมาจาก Lao People's Democratic Republic ส่วนที่ 3 ประเภทของเทคนิคการทอผ้า มีสัญลักษณ์ที่ใช้ ประกอบด้วย I ย่อมาจาก Ikat แทนผ้ามัดหมี่, K ย่อมาจาก Kit แทนผ้าขิด, J ย่อมาจาก Jok แทนผ้าจก, S ย่อมาจาก Structure แทนผ้าโครงสร้าง, Y ย่อมาจาก Yok แทนผ้ายกส่วนที่ 4 เลขลำดับ และปีที่

ลงทะเบียน คือ เลขทะเบียนของผ้าที่จัดทำมา และมีเครื่องหมายชิตค้นปีที่ลงทะเบียนผ้า ดังตัวอย่าง 02/2559
 ขั้นตอนที่ 4 การลงทะเบียนและจัดระบบผ้าทอมือ การลงทะเบียนผ้าทอมือในสมุดลงทะเบียนผ้าทอมือ บัตรทะเบียน
 ประจำวัตถุ หรือระบบฐานข้อมูลผ้าทอมือ และรายละเอียดที่บันทึก ได้แก่ เลขทะเบียนผ้าทอมือ วันเดือนปีที่
 ลงทะเบียนผ้า รหัสผ้า ชื่อลายผ้า แหล่งที่มา จัดซื้อหรือบริจาค การทำบัตรผ้าทอมือ ขั้นตอนที่ 5 จัดแสดงผ้าทอมือ
 ขั้นตอนที่ 6 การดูแลรักษาผ้าทอมือ ขั้นตอนที่ 7 การจัดเก็บผ้าทอมือ และขั้นตอนที่ 8 จำหน่ายออกจากบัญชี

3. การประเมินผลการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์

3.1 แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ
 ระหว่าง 18-20 ปี และเป็นนักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
 และมีข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดเป็นนิทรรศการถาวร จัดนิทรรศการมีชีวิต และมีสื่อที่มีสีสันประชาสัมพันธ์ และให้
 ความรู้ประชาชนในจังหวัด ทราบถึงแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง
 เครือข่ายความร่วมมือแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านอื่นๆ ระหว่างหน่วยงาน เช่น ช่าง ช่าง เครื่องเงิน และให้มีแหล่ง
 สารสนเทศท้องถิ่นด้านอื่นๆ ให้สอดคล้องกับคำขวัญของจังหวัดสุรินทร์ ที่มีชื่อเสียงระดับจังหวัด และระดับประเทศ

3.2 แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดอุดรธานีพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย
 อายุระหว่าง 18-20 ปี และเป็นนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ โดยรวมอยู่ในระดับ
 มาก และมีข้อเสนอแนะคือควรให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าทอมือ โดยจัดอบรมและฝึกปฏิบัติ
 เกี่ยวกับ ด้านการออกแบบลวดลายผ้า การเตรียมเส้นไหม และเทคนิคการทอ รวมทั้งการจัดแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ การ
 จัดการระบบผ้าทอมือ การจัดทำสาระผ้าทอมือ และอุปกรณ์ทอผ้า พร้อมทั้งจัดให้มีการเรียนการสอนในหลักสูตรของ
 มหาวิทยาลัย

3.3 แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือแขวงจำปาศักดิ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง
 อายุระหว่าง 18-20 ปี เป็นนักเรียน มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ โดยรวมอยู่ในระดับมากมี
 ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีโครงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้กับชาวบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์การทอผ้าทอมือ ส่งเสริมให้
 นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้การทอผ้าทอมือเพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดต่อไป มีการประชาสัมพันธ์ให้สถานศึกษาต่างๆ
 มีความรู้ความเข้าใจการทอผ้าทอมือ จัดโครงการเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ให้กลายเป็นประชาคมอาเซียน และจัด
 โครงการอย่างต่อเนื่อง ให้มีกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้าทอมือให้กับเยาวชน

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เพื่อสำรวจรวบรวมเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์
 ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ คือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสุรินทร์ พิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มทอ
 ผ้าบ้านท่าสว่าง และกลุ่มทอผ้าบ้านสวยเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดอุดรธานี คือ ห้องสมุด มหาวิทยาลัย
 เมียร์ชัย (Mean Chey University Library) กลุ่มทอผ้าบ้านโคกหม่อนและศูนย์ Soeries du Mekong และ
 เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือแขวงจำปาศักดิ์ คือ พิพิธภัณฑ์แขวงจำปาศักดิ์ และกลุ่มทอผ้าบ้านสะพาย ทั้งนี้แหล่ง
 เรียนรู้ดังกล่าวมี 3 ลักษณะคือ ประเภทบุคคล หมายถึง แหล่งเรียนรู้ลักษณะของการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นด้วยคำบอก
 โดยแหล่งความรู้ประเภทนี้ บุคคลเป็นหัวใจหลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประเภทแหล่งเรียนรู้สถาบันบริการ
 สารสนเทศ และประเภทแหล่งเรียนรู้ประเภทฝึกปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538 : 5) กล่าว
 ว่า แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมีลักษณะของการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต

การเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงาน ครอบครัว สื่อ แหล่งความรู้ต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งแบ่งออกได้ 6 ประเภท คือประเภทห้องสมุดหรือสถาบันบริการสารสนเทศ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือแหล่งความรู้ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือ วารสาร นิตยสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์สื่อ ฟ้าบ้าน ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน ลิเก หมอลำ หนังตะลุง มโนราห์ครอบครัว ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การให้ความรู้ในการ ดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพจากพ่อแม่และภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาของผู้รู้ วัฒนธรรม และความอยากรู้ ของชุมชน

แหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งดังกล่าว เป็นแหล่งเรียนรู้ลักษณะของการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นด้วยคำบอก โดยแหล่ง ความรู้ประเภทนี้ บุคคลเป็นหัวใจหลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังที่กมลนทร์ ศรีจ้อย (2550 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการทอผ้าเป็นการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว จากแม่สู่ลูก และจากหน่วยงานของรัฐและ เอกชน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นน่าสนใจ ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเรื่องผ้าไหมสอดคล้องกับ สารภี วรรณตรง (2551: 30-31) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือของกลุ่มชาติพันธุ์ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ว่า ภูมิปัญญาเกิดจากการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือถ่ายทอดความรู้เดิมจากบรรพบุรุษเป็น การเรียนรู้ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรมของคนเพื่อเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชีวิตพื้นฐานความรู้ต่างๆ มีลักษณะเฉพาะตัวและเป็นเอกลักษณ์ของตนเองในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นสามารถถ่ายทอดโดยแบบไม่เปลี่ยนลักษณะอักษรได้รับความรู้จากการบอกเล่าโดยตรงการบอกเล่าผ่าน พิธีกรรม และการถ่ายทอด แบบผ่านสื่อสารมวลชน และงานวิจัยของธนพร เวทย์ศิริยานันท์ (2548: 104) กล่าวถึง กระบวนการสร้างสรรค์ ลวดลายผ้าไหมของชาวบ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ว่า เกิดจากอิทธิพล 4 ด้าน ได้แก่ อิทธิพลทางศาสนา ศาสนาพุทธชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือและมีความศรัทธาทำให้เกิด ความมั่นคงทางจิตใจ ส่งผลให้เกิดผ้าไหมลายลูกแก้ว ลายโคม ลายช้าง อิทธิพลด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ก่อให้เกิดลวดลายผ้าไหมอันงดงาม ดังนั้นการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านผ้าทอมือจากบุคคลสู่การปฏิบัติได้จะต้องมีแหล่งเรียนรู้แบบครบวงจร เพื่อให้ เกิดทักษะการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสารภี วรรณตรง และสังวาลย์ ตุกพิมาย และสุภาสินี วิเชียร (2558) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ ประกอบด้วย ฐานการปลูกหม่อน ฐานการเลี้ยง ไหม ฐานการสาวไหมและการปั่นไหม ฐานการตลาด และฐานการประชาสัมพันธ์

ดังนั้นแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือประเภทสถาบันบริการสารสนเทศ มีหน้าที่ในการจัดหา จัดเก็บอย่างเป็นระบบ บำรุงรักษา และบริการสารสนเทศเกี่ยวกับผ้าทอมือ ทั้งในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์ และวัสดุตัวอย่างของจริง ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสารภี วรรณตรง (2551 :691-735) กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ มี 4 รูปแบบ คือ ศูนย์เครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ผ้าทอมือแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือใน พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในระบบฐานข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางสำหรับช่างทอผ้า ผู้สนใจทั่วไป และเยาวชน ได้ศึกษาและเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน

2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปา ศักดิ์ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือขยายตัวจากระดับท้องถิ่นเป็นระดับภูมิภาค ประกอบด้วย สำนัก วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นศูนย์กลาง มีหน้าที่ประสานงาน รวบรวม จัดเก็บ และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับผ้าทอมือใน จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ ส่วนแหล่ง เรียนรู้ห้องสมุด มหาวิทยาลัยเมเจอร์เจีย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบันทัยเมเจอร์เจีย มีหน้าที่รวบรวม จัดเก็บและ ให้บริการสารสนเทศ เกี่ยวกับผ้าทอมือของจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบันทัยเมเจอร์เจีย และพิพิธภัณฑ์แขวงจำปา ศักดิ์ มีหน้าที่รวบรวม จัดเก็บและให้บริการสารสนเทศด้านการทอผ้าแขวงจำปาศักดิ์ แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือแต่ละพื้นที่ ประสานงานและช่วยเหลือกันเองภายในพื้นที่ ทั้งนี้สอดคล้องกับ วรณัฐ สุนทรวิณิต และบุญญา วิศวาไพศาล (2550

:22-23) กล่าวว่าความร่วมมือระดับท้องถิ่น เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันที่อยู่ในระดับท้องถิ่น และขยายตัวจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับภูมิภาค

ส่วนความร่วมมือของเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ มีแนวทางในการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือร่วมกัน ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ การจัดหาผ้าทอมือ การตรวจสอบสภาพของผ้าทอมือการวิเคราะห์และจำแนกประเภทผ้าการลงทะเบียนและจัดระบบผ้าทอมือการจัดแสดงผ้าทอมือในห้องสมุดการรักษาผ้าในห้องสมุดการจัดเก็บผ้า และการจำหน่ายออกจากบัญชี ทั้งนี้ทั้งห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์มีความเหมือนกัน ยกเว้นด้านการลงทะเบียน ซึ่งพิพิธภัณฑ์ ได้มีรูปแบบการลงทะเบียนที่เป็นมาตรฐานสากลของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับ วรณัฐ สุนทรวิจิตร และบุญญา วิศวาไพศาล (2550 : 5) กล่าวว่า การที่บุคคลหรือหน่วยงานมีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป ร่วมกันดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนร่วมกัน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน เช่น การผลิต การจัดหา และการให้บริการและสอดคล้องกับพรทิพย์ สุวันทาร์ตน์ (2548 : 109-111) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศมีการดำเนินงานในทุกๆ ด้าน มีความสำคัญทั้งต่อการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ สำหรับภายในห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ มีความร่วมมือครอบคลุมงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศและทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ งานบริการ และงานบริหารทั่วไปของห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ เช่น งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ งานการจัดการอื่นๆ ความร่วมมือมีผลต่อการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการทำงานต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น สำหรับภายนอกจะบังเกิดผลต่อความช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกให้สามารถจัดการหรือรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพียงลำพัง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่หลากหลาย ทันสมัย ภายในเวลาที่สะดวกและรวดเร็ว

ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ พบว่า แหล่งเรียนรู้ทั้ง 3 แหล่ง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่อยู่ในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสถานที่ ทุกเวลา สถาบันในชุมชนวิถีชีวิตการทำมาหากิน ประเพณี พิธีกรรม การสร้างเครือข่ายของการเชื่อมโยงประสบการณ์เกิดสังคมการเรียนรู้และประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า (สมุน อมรวิวัฒน์. 2544 : 22) และสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 12) และกรมวิชาการ (กรมวิชาการ. 2545 : 4) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยรัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพทั้งนี้การจัดการแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์ร่วมกัน เป็นความร่วมมือที่สอดคล้องกับแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ดังที่กมลชนก ภาคภูมิ (2556 : 41-42) กล่าวถึง การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน การพัฒนาเยาวชนอาเซียน จากแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาในระดับภูมิภาค ในประเด็นด้านการเสริมสร้างโอกาสด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคทุกระดับ ส่งเสริมความร่วมมือด้านเครือข่ายเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน โดยกระบวนการเชื่อมโยงและเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค ซึ่งเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี และแขวงจำปาศักดิ์

เป็นเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ประชาชน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปในด้านการเรียนรู้ผ้าทอมือ และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประชาคมอาเซียนอีกรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะจากการนำผลวิจัยไปใช้โดยเสนอต่อรัฐบาล กรมพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือ และข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลรัฐบาลควรมีการกำหนดให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือและหัตถกรรม ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการทอผ้าทอมือและอนุรักษ์ จัดทำโครงการส่งเสริมเยี่ยมชมการทอผ้าทอมือในทุกหน่วยงาน เพื่อเป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและรัฐบาลควรส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือร่วมกัน และแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน

1.2 ข้อเสนอแนะต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัดและตำบลควรมีการรวบรวมประวัติความเป็นมาของผ้าทอมือ แหล่งที่มาของผู้ผลิตผ้าทอมือและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผ้าทอมือ โดยจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้สนใจได้ศึกษา ควรมีการจัดทำเอกสารความรู้หรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบการชมนิทรรศการ และควรรยกย่องเชิดชูช่างทอผ้าเป็นปราชญ์ท้องถิ่นด้านผ้าทอมือ โดยมอบประกาศเกียรติคุณและมอบรางวัล ตลอดจนจัดทำทำเนียบปราชญ์ท้องถิ่นของหมู่บ้านหรือชุมชน

1.3 ข้อเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษาสถาบันการศึกษาควรเปิดหลักสูตรผ้าทอมือทั้งในระบบโรงเรียนและระบบการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ช่างทอผ้าหรือผู้สนใจได้มีโอกาสศึกษา เรียนรู้ผ้าทอมือได้ตามอัธยาศัยเพื่อนำความรู้ไปพัฒนา และการจัดการผ้าทอมือ ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันพร้อมทั้งควรมีการนำเสนอกระบวนการในการผลิตผ้าทอมือ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ในการทอผ้า ควรมีการประชาสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ด้อยโอกาสได้เข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผ้าทอมือ เช่น กลุ่มแม่บ้านที่มีประสบการณ์ด้านการทอผ้า แต่ยังขาดการสนับสนุน ควรมีการส่งเสริมการย้อมสีธรรมชาติ เพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของช่างทอผ้ารวมทั้งประชาชนทั่วไป และควรจัดให้มีการสอนเสริม หรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับผ้าทอมือ โดยเชิญช่างทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากร

1.4 ข้อเสนอแนะต่อช่างทอผ้าควรมีการพัฒนา และส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มเครือข่ายได้รับความรู้และเทคนิคการทอที่ทันสมัย โดยเข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้น และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นควรส่งเสริมและสนับสนุน ตลอดจนให้ความร่วมมือแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น โดยการเป็นวิทยากรเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านผ้าทอมือและควรนำผ้าทอมือมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ด้านอื่นๆ นอกเหนือจากเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม อาทิ ผ้าพันคอ กระเป๋า ผ้าผืน ปลอกหมอน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในระดับภาค ประเทศ และอนุภูมิภาคอาเซียนอื่นๆ
  - 2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผ้าทอมือ
- ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิตผ้าทอมือ ด้านการตลาด และด้านแหล่งเรียนรู้ ในจังหวัดสุรินทร์
- 2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือด้วยระบบฐานข้อมูล
  - 2.4 ควรศึกษาการพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ และการจัดการความรู้ผ้าทอมือ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ

การนำไปใช้ประโยชน์

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่ได้รับ คือ

1. เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรมีชัย และแขวงจำปาศักดิ์
2. รูปแบบเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรมีชัย และแขวงจำปาศักดิ์
3. เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาเกิดการพัฒนางานฝีมือผ้าทอมือในจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรมีชัย และแขวงจำปาศักดิ์
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรมีชัย และแขวงจำปาศักดิ์
5. เป็นต้นแบบทางในการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดร มีชัย และแขวงจำปาศักดิ์

รายการอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). *เครือข่ายและการส่งเสริมเครือข่ายงานการศึกษานอก โรงเรียน*. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมวิชาการ. (2545, มีนาคม 6). “แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้.” *วารสารการศึกษา*. 25 (6) : 4-11.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- กมลชนก ภาคภูมิ. (2556). *การพัฒนา รูปแบบสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กมลนันท ศรีจ้อย. (2550). *การสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาผ้าทอบ้านเนินขามสู่การเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ กรมศิลปากร. (2544). *วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ธนพร เวทย์ศิริยานันท์. (2548). *ภูมิปัญญาผ้าไหมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- พรทิพย์ สุวันทรัตน์. (2548). “ความร่วมมือระหว่างสถาบันบริการสารสนเทศ.” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการระบบสารสนเทศ*. หน่วยที่ 14 หน้า 101-133. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณุช สุนทรวิณิต และบุญญา วิศวะไพศาล. (2550). “ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือในบริการสารสนเทศ.” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาบริการสารสนเทศ*. หน่วยที่ 13. หน้า 1-52. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สารภี วรรณตรง. (2551). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือของกลุ่มชาติพันธุ์ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สารภี วรรณตรง, สังวาลย์ ตุกพิมาย และสุภาสินี วิเชียร. (2556). *การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในจังหวัดสุรินทร์*. สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สมุน อมรวิวัฒน์. (2544). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.